

Vlaams
Parlement

ingediend op **1100** (2016-2017) – Nr. 1
14 maart 2017 (2016-2017)

Voorstel van decreet

van Johan Danen en Björn Rzoska

houdende de oprichting
van een Vlaams Energiedistributienetbedrijf (VEDNB)

TOELICHTING

Inleiding

De energiesector is van fundamenteel belang voor onze samenleving, zowel vanuit economisch als vanuit sociaal en ecologisch perspectief. Het distributienetbeheer vervult daarbij een scharnierfunctie. Gezien de enorme uitdagingen waar we voor staan op het vlak van transitie naar een moderne en duurzame energie-infrastructuur, zijn een stroomlijning en grondige hertekening van het beheer (en de tarieven) van de energiedistributie dringend noodzakelijk.

De distributiesector heeft vandaag te kampen met knelpunten die van structurele aard zijn. Zo zijn er de verschillen in tarieven en de verregaande versnippering van het energiedistributielandchap, met als gevolg een grote ondoorzichtigheid. Er is het probleem van de voortdurende stijging van de distributietarieven en van de elektriciteitsfactuur. De grondvraag daarbij is of het sociaal aanvaardbaar is om de totale investeringskosten van een structurele energietransitie te blijven doorrekenen via de elektriciteitsfactuur. Bovendien moeten vraag en aanbod van energie beter op elkaar afgestemd worden. Er is behoefte aan een ambitieus investeringsprogramma om de overstap te maken van een klassiek, sterk gecentraliseerd net naar een modern, gedecentraliseerd 'smart grid' (slim net), dat rekening houdt met een hoog aandeel hernieuwbare energie. Die omschakeling gaat gepaard met hoge kosten, waardoor in het huidige systeem de tarieven opnieuw zwaar onder druk zullen staan.

Met dit voorstel van decreet willen de indieners economische, sociale en ecologische doelstellingen met elkaar verzoenen. In de ontwikkeling van de energiedistributienetten van morgen speelt de overheid een belangrijke rol en ligt de keuze voor één enkele publiekrechtelijke vennootschap voor de hand.

Het Vlaamse nutsbedrijf dat we met dit voorstel van decreet willen oprichten, zal zorgen voor een beter, efficiënter en toekomstgericht distributienetbeheer. Dat zal zowel voor de gemeenten als voor de gezinnen en bedrijven een verbetering inhouden. Dat maakt het tegelijk mogelijk dat we de ambitieuze doelstellingen op het vlak van klimaat en energie op een maatschappelijk verantwoorde manier kunnen realiseren. Vanwege die grote inzet kan de energiedistributie en al wat er mee samenhangt, het best op Vlaams niveau georganiseerd worden, gezien de schaalvoordelen, het belang van uniforme prijzen, de noodzakelijke investeringen voor de toekomst, het belang van een goede en efficiënte dienstverlening, de behoefte aan transparantie en vooral de behoefte aan een volwaardig en duurzaam energiebeleid. De Vlaamse overheid kan daarvoor het best alle hefbomen in handen krijgen.

Natuurlijk monopolie

In sommige gevallen is het nuttig en nodig dat er maar één leidingennet is voor het transport van bijvoorbeeld elektriciteit of aardgas. Dat fenomeen wordt in de economische theorie omschreven als een 'natuurlijk monopolie'. Terwijl aan de marktwerking een belangrijke rol is toebedeeld in de evenwichtsoefening tussen vraag en aanbod, worden de overheden aangemaand om via controle en regelgeving erop toe te zien dat er geen excessen ontstaan door misbruik en buitensporige prijszetting, eigen aan een monopolie.

Energievoorziening is meer dan een louter economisch goed waarvoor de prijs bepaald wordt door vraag en aanbod. Het is een basisbehoefte, net zoals de behoefte aan voedsel, onderdak, toegang tot onderwijs enzovoort. Het is dus zowel vanuit een standpunt van goed bestuur als vanuit een economisch standpunt meer

dan wenselijk om voor het transport en de distributie van elektriciteit en aardgas gebruik te maken van het mechanisme van een natuurlijk monopolie en dus maar één netwerk te (laten) installeren.

Ook andere sectoren, zoals het transport van personen of goederen via het spoor (trein, tram) hebben een soortgelijk pad gevolgd.

Verskillende golven van 'verdieping'

Binnen de elektriciteitssector zijn er al verschillende golven van verdieping geweest. De eerste golf dateert van het begin van de 20ste eeuw, namelijk de evolutie van de strikt lokale productie en distributie (voor één vestiging en eventueel aanpalende panden) naar een intergemeentelijke samenwerking via intercommunes.

De bundeling van de intercommunes die zorgen voor de distributie van elektriciteit en gas was een tweede moment van verdieping. Het ging om een bundeling van gemengde intercommunes die voor de uitbating expertise vanuit de productiesector binnenhaalden. Die intercommunes organiseerden een koepelstructuur, namelijk Intermixt. De zuivere intercommunes startten ook een koepel: Inter-Regies.

Een derde moment was de vrijmaking van de leidinggebonden energiedragers, opgelegd door de Europese Unie. Zo kwam er een ontbundeling van de waardeketen: productie, transmissie, distributie en verkoop werden van elkaar afgescheiden en ondergebracht in zelfstandige activiteiten. De koepelorganisaties hebben daarop elk een werkmaatschappij opgericht. Binnen Intermixt werd dat Eandis, Inter-Regies richtte Infrax op.

De uitvoering van die laatste hervorming biedt een geschikte gelegenheid om over te gaan tot een nieuwe golf van verdieping en de stap te zetten naar één enkel energiedistributienetbedrijf. Gezien de verplichting om de verstrengeling tussen de productiesector en een distributienetbeheerder in de organisatie van de distributiesector volledig af te bouwen, is dat een logische stap. Door die verplichting vervalt immers een van de hoofdkenmerken waarin beide groepen zich van elkaar onderscheiden. Het is dan logisch om te kiezen voor een eenheid van bestuur voor het hele energiedistributienet van Vlaanderen via één enkel bedrijf.

Uitdagingen – noodzaak tot innovatie: groene en slimme netten

De distributienetsector staat aan de vooravond van een ingrijpende technologische innovatie: de distributie van meer groene stroom, meer decentrale productie en steeds meer prosumenten, distributie en opslag van energie, de uitbouw van groene warmtenetten.

Het Europese 20-20-20-project heeft ons land, naast een uitstootreductie en een efficiëntieverhoging, ook een verplichting opgelegd om 13% van de energievraag te voldoen door middel van hernieuwbare energie. Na het Klimaatakkoord van Parijs eind 2015 heeft de Europese Commissie nieuwe klimaatdoelstellingen vastgelegd. Op de Vlaamse Klimaattop van 1 december 2016 is de Vlaamse Regering het engagement aangegaan voor een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen met 40% tegen 2030 en een verhoging van de energie-efficiëntie met 27%. In de Klimaatresolutie die op 23 november 2016 goedgekeurd werd in het Vlaams Parlement, is opgenomen dat alles in het werk gesteld wordt om de indicatieve Europese doelstelling van 27% hernieuwbare energie tegen 2030 in Vlaanderen mee mogelijk te maken. In de Visienota 2050 wil de Vlaamse Regering tegen 2050 zo veel mogelijk hernieuwbare energie realiseren.

Om die beleidsprioriteiten van de Vlaamse overheid tot een goed einde te brengen, is de organisatie van de energiedistributie op Vlaams niveau essentieel.

In Vlaanderen zal er op het vlak van hernieuwbare energie vooral sprake zijn van het oprichten van kleinschalige tot middelgrote installaties. Voor windenergie ligt de klemtoon op een bundeling van enkele grotere windturbines per vestiging, maar voor zonnestroom is er een zeer fijnmazige vestiging nodig. Sommige inschattingen geven aan dat ongeveer de helft van alle dakoppervlakten in Vlaanderen in aanmerking komt voor PV-panelen (fotovoltaïsche zonnepanelen).

De taak van het eengemaakte nutsbedrijf voor Vlaanderen bestaat erin om vanuit een zicht op de mogelijkheden en moeilijkheden voor de oprichting van windturbines, de plaatsing van thermische en fotovoltaïsche zonnepanelen, de beschikbaarheid en aanvoerkanalen voor biomassa en waterkracht in heel Vlaanderen, een algehele strategie te ontwerpen om de doelstellingen van 2020 en 2030 te halen. Daarnaast moet het ook al een pad uitzetten naar 2050, voor een scenario dat mikt op zo veel mogelijk hernieuwbare energie in 2050.

Daarnaast is er de uitdaging om een slim net te realiseren. Zo wordt de analoge meter vervangen door een digitale meter. Minister Bart Tommelein kondigde aan dat die aanpassing op een gefaseerde wijze zal gebeuren. Een digitale registratie maakt het haalbaar om de informatie digitaal door te sturen via een netwerk. Op die manier kan energiebeheer bidirectioneel worden georganiseerd (demand-side management). Als de klant over domotica beschikt, kan een energiebeheerssysteem worden opgestart als onderdeel van een slim net. Hier rijst opnieuw de vraag wie de kosten voor de installatie van de slimme meters zal betalen. Als dat de consument zelf is, dreigt opnieuw een matteuseffect: de armere consument met weinig slimme huishoudtoestellen betaalt dan mee voor de efficiëntiewinsten van de rijke consument die wel over een slim huis met veel domotica beschikt. Als de distributienetbeheerder de kosten moet betalen, rekent hij die allicht door in de factuur, wat evenmin billijk is.

Investeringskosten voor slimme netten, inclusief slimme meters, kunnen beter op Vlaams niveau bekeken worden. Kosten en baten zullen op een rechtvaardige wijze moeten worden verdeeld. Al die stappen onder de noemer 'slimme meters, slimme netten' vergen immers heel wat inspanningen en investeringen, niet alleen op het vlak van middelen en toestellen maar ook van kennis, rekenkracht en intelligentie. Om de investeringskracht, de coördinatiecapaciteit en de daadkracht van de eengemaakte netbeheerder te vergroten, kan het aandeelhouderschap het best geconcentreerd worden bij een hogere, Vlaamse overheid.

De situatie vandaag: fusieplannen, maar onenigheid over tarieven

Eandis en Infrax zijn ontstaan als groeperingen van respectievelijk de gemengde en zuivere intercommunales. Hoewel Eandis en Infrax het voordeel van de schaalvergroting hebben, werd er tot nog toe weinig werk gemaakt van een volledige integratie. Wel werden de eerste stappen gezet om tot een fusie te komen van de intercommunales onder de twee werkmaatschappijen Eandis en Infrax.

Op 27 december 2016 werd Fluvius opgericht, een samenwerkingsplatform tussen Eandis en Infrax. Dat kan een eerste stap zijn naar een verdere integratie.

De poging om de zeven intercommunales onder Eandis te fuseren, liep echter vorig jaar spaak omdat de stad Antwerpen een uitzonderingsclausule wou bedingen voor lagere distributienettarieven voor IMEA (Intercommunale Maatschappij voor Energievoorziening Antwerpen). Toen dat niet mogelijk bleek, trok de bevoegde Antwerpse schepen de stekker uit de deal en blies hij de geplande fusie op.

Op hetzelfde moment liep een hevige discussie over het eventueel aandeel van het Chinese staatsbedrijf State Grid in Eandis. Door het spaak lopen van de fusie, ging de Chinese kapitaalsintrede niet door. Het maatschappelijk debat over de toekomst van ons distributienet werd ondertussen wel sterk aangewakkerd en er ontstaat een steeds bredere maatschappelijke en politieke consensus over het feit dat een verdere integratie de beste weg is.

Na de Publifin-affaire barstte een groot debat los over intercommunales, mandaten en vergoedingen. Ook de energie-intercommunales kwamen daarbij in zicht. Opnieuw werden fusieplannen gelanceerd. Daarbij wordt gedacht in de richting van een superintercommunale (op basis van de al bestaande integratie in Fluvius). Maar daarbij zou de macht van de gemeentelijke bestuurders grotendeels blijven bestaan en de vraag naar de eenmaking van de tarieven is daarmee niet beantwoord.

Uiteenlopende tarieven

Gezinnen kunnen hun distributienetbeheerder niet vrij kiezen. Die keuze werd namelijk in het verleden gemaakt door het gemeentebestuur van de woonplaats. Vaak is het lokale bestuur daarvoor ook in een bovenlokaal samenwerkingsverband gestapt. Die historisch gegroeide situatie mag geen reden zijn om niet op te treden tegen de immense onderlinge verschillen in de aangerekende distributiekosten. Zoals bij de geplande fusie van de intercommunales onder Eandis is gebleken, gaat het om een zeer gevoelige discussie, zeker voor die intercommunales (in dit geval IMEA) waarvoor een homogenisering de tarieven zou doen stijgen.

Door de gebrekkige integratie ontbreekt ook voldoende uitleg voor het hanteren van sterk uiteenlopende distributietarieven in eenzelfde samenwerkingsverband. De transparantie in de prijszetting van de netbeheerders schiet dan ook schromelijk tekort. Dat beleid is onhoudbaar geworden nu het jaarlijkse verschil in distributietarief tussen netbeheerders al oploopt tot vele tientallen euro's per klant. Voorts zijn er op het vlak van tarieven ook opmerkelijke wijzigingen van jaar tot jaar, waarbij de tarieven sterk stijgen zonder dat daarin een duidelijke lijn herkenbaar is.

De klanten genieten duidelijk niet mee van de onmiskenbare schaalvoordelen bij Eandis en Infrax, de grote distributienetbeheerders. De winstcijfers van de energie-intercommunales evolueren daarentegen in het algemeen wel zeer voorspoedig. Niet zelden rapporteren net de intercommunales die hun distributietarieven het sterkst lieten stijgen of die al op een bovengemiddeld niveau zaten, de fraaiste winstcijfers. Het distributienetbeheer wordt steeds minder gevoerd als een openbare dienst en steeds meer als een financiële melkkoe voor de aandeelhouders, en dat op een moment dat de energieprijzen sowieso al zwaar onder druk staan en gezinnen ook op andere vlakken slachtoffer zijn van doorgedreven besparingen.

Geen private participatie in het eigen vermogen van het VEDNB

Intussen is Electrabel uit het kapitaal van Eandis gestapt. Toch pleiten sommigen ervoor om een nieuwe private partner aan te trekken of zelfs een beursgang voor te bereiden. Door de wijziging op 13 mei 2016 van het decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking kregen privaatrechtelijke personen de mogelijkheid om in te treden in het kapitaal van intergemeentelijke samenwerkingen, zoals de intergemeentelijke samenwerkingen rond energiedistributie.

Waarom zouden we de fouten uit het verleden herhalen? Eandis is een monopolistisch nutsbedrijf dat openbare diensten levert die van cruciaal maatschappelijk belang zijn. Zo'n bedrijf mag niet in de eerste plaats winstzoekend zijn, maar moet het maatschappelijk belang dienen. We mogen het dus niet in een positie manoeu-

vreren waarbij het voor zijn aandeelhouders (ook al zijn het dan gemeenten) zo veel mogelijk winst moet opleveren, omdat de burgers daarvoor zullen moeten opdraaien.

Een groot probleem is dat van de oplopende distributienettarieven. Zowel voor de nog niet doorgerekende kosten uit het verleden als voor de toekomstige investeringen in het nieuwe energiesysteem is een structurele oplossing noodzakelijk zodat kan worden afgestapt van een fragmentarisch beleid waarbij steeds weer nieuwe kosten in de elektriciteitsfactuur worden geduwd. We denken daarbij aan de energieheffing, het volledig doorrekenen in de distributienettarieven van de historische kosten en van de energiepremies, het debat over de invoering van een capaciteits-tarief en over het verdelen van de kosten voor het invoeren van de slimme meter enzovoort. Voor dat alles is een algemene visie noodzakelijk over hoe kosten en baten zullen worden verdeeld, wat de impact daarvan zal zijn op de factuur en op de verschillende doelgroepen, waarbij er voldoende aandacht gaat naar de sociale impact en het geven van de goede prijsprikkels voor een efficiënt gebruik van energie en van het net.

De huidige aandeelhouders van de netbeheerders zijn in deze economisch en budgettair moeilijke tijden bezorgd over de investeringskosten die hun te wachten staan. Hoe moeten ze die financieren? De enige piste die momenteel haalbaar lijkt voor het sterk versnipperde aandeelhouderschap, bestaat erin om alle investeringskosten integraal door te rekenen in de distributietarieven en/of soelaas te zoeken bij buitenlandse investeerders. Dat zal het draagvlak voor noodzakelijke, toekomstgerichte investeringen in groene energie verder ondermijnen. De enige logische optie is dan ook dat de Vlaamse Regering haar verantwoordelijkheid neemt en, als voogdijoverheid voor energiedossiers, zelf de drijvende kracht wordt achter het distributienetbeheer. Dit zal ook zorgen voor een belangrijke kostenbesparing door de schaalvoordelen en doordat het aantal mandaten kan worden teruggebracht.

Een nutsbedrijf in handen van de Vlaamse overheid zorgt ervoor dat die overheid ondubbelzinnig een partner kan worden in een traject naar meer energiebesparing en energie-efficiëntie, meer decentrale energie en meer hernieuwbare energie. Energiebesparing en meer hernieuwbare energie zijn doelstellingen die niet zo evident zijn voor de natuurlijke drive van de netbeheerders en hun aandeelhouders vandaag, die inkomsten verkrijgen naarmate er meer energie wordt verdeeld en die kosten voor groene stroom moeten doorrekenen in de nettarieven.

Democratische controle

Op dit moment is de energiedistributie in handen van gemeentelijke samenwerkingsverbanden. Bestuurders van gemeenten hebben in de loop der jaren zeker de nodige competentie opgebouwd. Toch is de terugkoppeling van beleidsbeslissingen naar de diverse gemeenteraden niet altijd evident. Gemeenteraadsleden die hun gemeente vertegenwoordigen in de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, hebben soms weinig ruimte om indringende vragen te stellen. Omgekeerd is er tijdens de gemeenteraden dikwijls weinig tijd om vragen te stellen aan bestuurders of mandatarissen in de intercommunales. Het gaat altijd om getrapte procedures, die dikwijls ondoorzichtig zijn. Bovendien missen veel raadsleden ook de knowhow om een dergelijke controletaak op zich te nemen in hun eigen raad of in een algemene vergadering van een intercommunale. Dat is zeker het geval voor beleidsbeslissingen op het bovenlokale niveau, die redelijk ver verwijderd zijn van specifieke lokale belangen. Het is dan ook logisch om controle en beleidsverantwoording te brengen op het beleidsniveau waar de beslissingen reëel genomen worden. In het Vlaams Parlement kunnen volksvertegenwoordigers veel beter het hele reilen en zeilen van een Vlaams distributienetbedrijf controleren. Het Vlaams Parlement kan toezien op de uitvoering van een beheersovereenkomst tussen het Vlaamse

Gewest en een Vlaams extern verzelfstandigd agentschap dat belast is met de energiedistributie over heel Vlaanderen.

Anderzijds kunnen gemeentelijke samenwerkingsverbanden die opereren op een natuurlijk streekniveau, ook een meerwaarde opleveren die je verliest als je alles naar het Vlaamse niveau toetrekt. Voor Eandis en Infrax, of voor een toekomstige fusie onder Fluvius, geldt overigens eenzelfde bezwaar.

In die zin is het model van de 13 vervoersregio's die nu gepland worden bij De Lijn, interessant. Dat zijn regionale overlegplatformen met onder meer De Lijn, het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV), NMBS en de lokale besturen. Ook voor energiedistributie en aanverwante taken kan op die schaal gewerkt worden. Groen heeft al eerder in het Vlaams Parlement een voorstel van bijzonder decreet ingediend om, vanuit de al bestaande vormen van regionale samenwerking, te komen tot volwaardige, van onderuit gedragen en democratisch gelegitimeerde stads- en streekgewesten¹. Dat niveau is bijzonder geschikt om een eigen energiebeleid te gaan voeren, zowel voor de productie (van hernieuwbare energie), energiebesparing, distributie, opslag, reserves, als voor de afstemming op andere sectoren zoals mobiliteit (bijvoorbeeld een netwerk van elektrische laadpalen).

Het streekniveau is ook het meest geschikt om de participatie van burgers in het energiebeleid vorm te geven (denk bijvoorbeeld aan het model van het Oost-Vlaamse energielandschap). Alle burgers hebben het recht op inbreng in het beleid (ook als ze zich geen financiële participatie in energieprojecten kunnen veroorloven).

Coöperatieve verenigingen en burgers die wel ook financieel willen participeren, kunnen dat doen via een coöperatief fonds (zie verder), dat goedkope leningen en dus extra kapitaal ter beschikking kan stellen voor innovatieve investeringen van het VEDNB. Coöperatieve verenigingen en burgers kunnen via dat fonds mee beslissen waarvoor het geld dat ze mee hebben aangebracht, moet worden ingezet.

De oprichting van het VEDNB, een Vlaams nutsbedrijf

Het huidige systeem van intercommunales voor distributienetbeheer is dus achterhaald. Als ambitieus gewest dat zich bewust is van het grote belang van een toekomstgericht energiebeleid, moet Vlaanderen zijn rol voluit durven spelen. Het Vlaams Parlement moet daarom de integratie organiseren van de energiedistributienetbeheerders via de oprichting van één Vlaams nutsbedrijf. Dat Vlaams Energiedistributienetbedrijf (VEDNB) zou, in tegenstelling tot de huidige netbeheerders, alle klanten een uniforme service kunnen bieden. De integratie op Vlaams niveau beoogt dus een harmonisatie van de tarieven, zoals dat eerder al het geval was bij de oprichting van de Vlaamse Vervoermaatschappij-De Lijn.

VEDNB kan gemeenten juist versterken

Het VEDNB wordt een extern verzelfstandigd agentschap (EVA), waarbij de inbreng door lokale overheden wordt beloond met aandelen. De Vlaamse overheid verwerft de helft plus één van de aandelen. Het kapitaal is voor 100% in handen van publiekrechtelijke rechtspersonen.

Het is de taak van de Vlaamse Regering om verder te bepalen hoe die overgang zal verlopen. Het aandeel van de Vlaamse overheid kan jaar na jaar worden opgedreven. Op die manier kan ook een herfinanciering van heel wat lokale overheden gerealiseerd worden.

¹ <https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2015-2016/g670-1.pdf>.

De overgang van de huidige situatie naar een gecentraliseerd Vlaams nutsbedrijf heeft repercussies voor het financiële beheer van de gemeenten en steden die nu participeren in een van beide types intercommunales. Dat moet enerzijds worden bekeken in het kader van striktere begrotingsregels die aan gemeenten worden opgelegd, en anderzijds in het kader van de slinkende inkomsten die gemeenten nu hebben doordat heel wat van hun dividenden zijn weggefallen.

Het kapitaal dat nu in handen is van de steden en gemeenten, kan over een langere periode worden herschikt, zodat gemeenten in de overgangperiode hun inkomstenstroom kunnen behouden. Als de Vlaamse Regering een voldoende aantrekkelijk aanbod doet aan gemeenten voor het overkopen van aandelen, zullen veel gemeenten daarvoor kiezen en er hun voordeel mee doen. Anderzijds kunnen gemeenten (zoals grotere steden) die het beleid op Vlaams niveau via een zo direct mogelijke weg mee willen blijven aansturen, daar nog altijd voor kiezen. Daarnaast moet het financieringsprobleem van gemeenten meer fundamenteel aangepakt worden. Dat kan via een soort pact met de gemeenten rond taken die hun worden toebedeeld en de middelen die ze daarvoor krijgen, alsook via een wijziging van het pakket aan middelen dat verdeeld wordt via het Gemeentefonds en de criteria die daarbij gehanteerd worden.

Europese obligaties of een volkslening als financieringsbron

Voor de financiering van de overname van de gemeentelijke aandelen door de Vlaamse overheid willen de indieners van dit voorstel vooral een beroep doen op obligatieleningen.

Eandis heeft in 2011 een eerste Europese institutionele obligatie uitgegeven. Bij de intekening bleek er zeer grote interesse te zijn van de internationale investeerders. Het bedrag van 500 miljoen euro werd uiteindelijk toegewezen aan 77 investeerders uit zowat alle Europese landen. Dat toont aan dat het instrument van obligatieleningen een oplossing kan bieden voor de financieringsbehoeften van de Vlaamse netbeheerder. Ook andere mogelijkheden, zoals groene leningen of een volkslening via een investeringsfonds dat beheerd wordt door Belfius, zijn realistische financieringsmogelijkheden, zowel voor de verwerving van aandelen door de Vlaamse overheid als voor de daaropvolgende investeringen door het VEDNB.

Coöperatief investeringsfonds

Twee dingen moeten tegelijkertijd gebeuren: een herschikking van het aandelenkapitaal én een versterking van het eigen vermogen van het VEDNB. Daarom kan parallel aan de herfinancieringsoperatie een coöperatief investeringsfonds opgericht worden, onder beheer van de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) en gewaarborgd door de Vlaamse overheid, waarop in eerste instantie burgers en cvba's die erkend zijn door de Nationale Raad voor de Coöperatie (NRC), kunnen intekenen.

Dat coöperatieve investeringsfonds verschaft voordelige leningen aan maatschappelijk waardevolle projecten zoals het Vlaams nutsbedrijf. In ruil krijgen die leningen een waarborg van de Vlaamse overheid (waardoor het als het ware eigen vermogen wordt).

Op die manier kan aan voordelige voorwaarden extra vreemd vermogen verleend worden aan het VEDNB, waardoor het investeringstempo in de distributie-infrastructuur gevoelig kan worden versneld en slapend spaargeld wordt geactiveerd voor projecten met een maatschappelijke meerwaarde. Voor die private inbreng

kiezen we bewust voor een zo direct mogelijke participatie van burgers. Dat kan op de volgende twee manieren:

- 1° door de participatie via een privaatrechtelijke coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (cvba) als rechtspersoonlijkheid die erkend is door de Nationale Raad voor de Coöperatie (NRC);
- 2° door de participatie van natuurlijke personen via een systeem van crowdfunding.

De noodzaak om de activiteiten van het VEDNB af te bakenen

Infrax beheert, in tegenstelling tot Eandis, ook een belangrijk rioleringsnetwerk. Eandis wil dat echter doen via samenwerkingverbanden die de volledige autonomie van alle partijen garandeert, terwijl Infrax kiest voor een integratieaanpak. Infrax en Eandis werken samen aan de uitbouw van warmtenetten. Als we willen komen tot een concreet plan voor de integratie van Eandis en Infrax, zullen we dus moeten beslissen welke activiteiten het VEDNB zal integreren, welke het zal afstoten en welke het zal coördineren met externe partners.

De relatie tussen lokale netten en het Vlaamse distributienet

De vorming van één Vlaams energiedistributienet mag er niet toe leiden dat burgerinitiatieven om eigen lokale netten op te zetten, onmogelijk worden gemaakt. Lokale netten moeten kunnen aantakken op het groot net dat heel Vlaanderen bedient. Maar lokale energienetten die aanvullend ook gebruik willen maken van het Vlaams distributienet, zullen op de één of andere manier moeten bijdragen in de vaste kosten van dat grotere net. Daarbij kan gezocht worden naar een optimaal evenwicht. Daarbij hoeft het VEDNB minder te investeren in infrastructuur en meer in een goed netwerkbeheer, rekening houdend met veel prosumenten en lokale netten. Bovendien hebben de lokale netbeheerders een oplossing voor de grote schommelingen bij hernieuwbare energieproductie, en vooral dan de seizoensgebonden schommelingen². Uiteraard kan het niet de bedoeling zijn dat bijvoorbeeld meer gegoeden totaal 'off the grid' gaan.

Keuze van een adequate rechtsvorm – juridische onderbouwing

Wat de rechtspersoonlijkheid van de actoren in de energiedistributie betreft, hebben we vandaag in de feiten een hybride structuur: enerzijds hebben de distributienetbeheerders een publieke rechtspersoonlijkheid als intercommunale vereniging, anderzijds hebben Eandis en Infrax een private rechtspersoonlijkheid als cvba. Dat creëert de gelegenheid om afhankelijk van de situatie de kaart te trekken van de ene of de andere rechtsvorm. Groen hecht veel belang aan het publieke karakter van de energiedistributie en stelt dan ook een structuur voor waarin de overheid de energiedistributie in handen houdt.

Voorliggend voorstel van decreet machtigt de Vlaamse Regering om, namens het Vlaamse Gewest, het Vlaams Energiedistributienetbedrijf op te richten. Anders dan bij het Vlaams Energiebedrijf werd ervoor gekozen om het VEDNB op te richten als een publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap (hierna een publiekrechtelijk vormgegeven EVA te noemen). Voor de keuze van de rechtsvorm van een publiekrechtelijk vormgegeven EVA wordt verwezen naar de criteria die in het kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003 (hierna het Kaderdecreet te noemen) zijn opgenomen.

Overeenkomstig de Leidraad en toelichting bij de voorbereiding van machtigingsdecreten van publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen moet er bij de oprichting van een publiekrechtelijk vormgegeven EVA vooraf

² Prof. Damien Ernst, "Microgrids and their destructuring effects on the electrical industry", Universiteit van Luik, mei 2014.

nagegaan worden of er sprake is van beleidsuitvoerende taken en of voor die taken van beleidsuitvoering voldaan is aan de algemene voorwaarden om te verzelfstandigen (zie artikel 4, §2, eerste lid, van het Kaderdecreet). Om als agentschap te worden beschouwd moet de entiteit effectief gericht zijn op de uitvoering van (op Vlaams politiek niveau bepaald) beleid. Wat de uitvoering van dat beleid betreft, moet het agentschap aangestuurd worden door diezelfde politieke overheid.

Om dergelijke taken te kunnen verzelfstandigen, moet het agentschap voldoen aan de volgende criteria:

- een voldoende massa uitvoeringstaken voor het agentschap;
- meetbaarheid van de producten of diensten die het agentschap levert;
- een reële mogelijkheid tot aansturing van het agentschap op grond van doelmatigheid, prestaties en kwaliteit;
- een reël invulbare informatierelatie.

Als voordelen voor externe verzelfstanding geldt dat het VEDNB:

- een verregaande autonomie en onafhankelijkheid verwerft op uitvoerend vlak;
- aan andere overheden de mogelijkheid biedt van een structurele medezeggenschap of een financiële participatie. Die andere overheden zijn in dit geval lokale overheden zoals gemeenten, de resterende intercommunales, provincies, of in de toekomst wellicht stads- en streekgewesten.

Dat geldt in het bijzonder voor de participatie in het kapitaal van het VEDNB door de bestaande intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) heeft aangewezen als distributienetbeheerder voor elektriciteit en aardgas.

Overeenkomstig artikel 6, §1, VIII, 8°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 zijn de gewesten bevoegd om de wijze van vereniging van gemeenten en provincies vast te leggen:

“De aangelegenheden bedoeld in artikel [39] van de Grondwet zijn:

(...)

VIII. Wat de ondergeschikte besturen betreft:

(...)

8° de verenigingen van provincies, bovengemeentelijke besturen en gemeenten tot nut van het algemeen, met uitzondering van het door de wet georganiseerde specifiek toezicht inzake brandbestrijding;”.

De algemene bevoegdheid om de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden te organiseren stelt de decreetgever in staat hen te verplichten of hun de mogelijkheid te geven om aan te sluiten bij een gewestelijk orgaan.

Door de verplichte deelname van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden wordt een algemene controle mogelijk op hun activiteiten inzake energie en kan de gewestelijke energiepolitiek gecontroleerd worden.

De verplichte deelname doet geen enkele afbreuk aan de vermogensrechten van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. In ruil voor hun participatie in het kapitaal zullen ze immers aandelen verwerven die hun de mogelijkheid bieden om inkomsten uit hun vermogen te blijven verwerven. Weliswaar wordt de participatie van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden in het bestuur van het VEDNB beperkt. De indieners stellen echter vast dat ook vandaag al de autonomie van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden veeleer theorie is, als we kijken naar de manier waarop het distributienetbeheer in Vlaanderen op dit moment feitelijk georganiseerd is.

Het Vlaamse Gewest moet zijn bevoegdheden over de intergemeentelijke samenwerkingsvormen altijd uitoefenen, rekening houdend met artikel 162 van de Grondwet, dat stelt dat ook de intergemeentelijke samenwerkingsvormen optreden met het oog op het gemeentelijke belang. Dit voorstel van decreet doet dus geen afbreuk aan de taken die aan de gemeenten zijn toegekend op basis van artikel 135, §2, van de Nieuwe Gemeentewet. De indieners erkennen de historische betrokkenheid van de gemeenten en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden in de verdeling van elektriciteit en aardgas.

Het is volgens het Kaderdecreet ook vereist dat het agentschap “onder een determinerende invloed staat” van het Vlaamse Gewest. Die determinerende invloed bestaat erin dat het Vlaamse Gewest een dotatie kan geven voor de werking van het VEDNB. Die dotatie kan in hoofdzaak de werkzaamheden van het VEDNB financieren, waardoor de distributienettarieven voor de eindgebruikers kunnen dalen. Het betekent ook dat het beheer van het VEDNB onderworpen is aan het toezicht van het Vlaamse Gewest en dat het Vlaams Parlement de leden van de bestuursorganen aanwijst.

De determinerende invloed van het Vlaamse Gewest is niet strijdig met de bepalingen van richtlijn 2009/72/EU en richtlijn 2009/73/EU. Die richtlijnen geven, ten aanzien van de distributienetbeheerder, de lidstaten de mogelijkheid “één of meer distributiesysteembeheerders aan te wijzen”. Die distributienetbeheerder moet minstens met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming onafhankelijk zijn van andere, niet met distributie samenhangende activiteiten van een verticaal geïntegreerd bedrijf. In dit geval is het VEDNB uiteraard geen deel van een verticaal geïntegreerd bedrijf in de zin van de richtlijnen. Daarenboven zijn er voldoende onafhankelijkheidsvoorwaarden bepaald waardoor elke beïnvloeding door de marktactoren kan worden vermeden.

Niets belet daarom het Vlaamse Gewest om de beleidslijnen uit te zetten die het VEDNB moet invullen.

Aan de voorwaarden van het Kaderdecreet is dus voldaan. Het VEDNB zal zorgen voor het volledige elektriciteits- en aardgasdistributienetbeheer in het Vlaamse Gewest. De omvang van dat beheer vormt op zich al een voldoende kritische massa aan uitvoeringstaken en operationele bedrijfsvoering.

Bovendien zal het VEDNB gebonden zijn door een beheersovereenkomst waarin duidelijke en concreet te realiseren doelstellingen en resultaten worden uitgetekend. Daarmee wordt ook tegemoetgekomen aan de eisen inzake doelmatigheid, responsabilisering en rapportering. De aard van de opdracht, mede in het licht van wat de Europese richtlijnen voorschrijven, brengt mee dat het VEDNB autonoom en onafhankelijk moet zijn.

Een strategisch haalbare bedrijfsvisie moet op onafhankelijke wijze kunnen worden ontwikkeld en het management zal onder het toezicht van de raad van bestuur zorgen voor de realisatie van de projecten die ter uitvoering van de missie worden ontwikkeld, uiteraard overeenkomstig het maatschappelijke doel.

De beheersovereenkomst houdt tevens in dat het beleid periodiek de output meet en beoordeelt, zowel kwalitatief als kwantitatief, en het resultaat monitort. Zo kan het Vlaams Energiedistributienetbedrijf beoordeeld worden op doelmatigheid, prestaties en kwaliteit.

In tweede instantie moet nagegaan worden of interne verzelfstandiging niet dezelfde voordelen kan bieden als externe verzelfstandiging (artikel 11, §3, van het Kaderdecreet). Daaraan is duidelijk voldaan.

Een derde voorwaarde ter verantwoording van de keuze voor een extern verzelfstandigd agentschap bestaat erin dat het onder een determinerende invloed staat van het Vlaamse Gewest (artikel 11, §2, van het Kaderdecreet). Het Vlaamse Gewest heeft te allen tijde rechtstreeks of onrechtstreeks de helft plus één van alle aandelen in het maatschappelijk kapitaal van het VEDNB in bezit en is dus te allen tijde meerderheidsaandeelhouder van het VEDNB. Bovendien wordt in het voorstel van decreet bepaald dat de Vlaamse Regering bij het VEDNB twee regeringsafgevaardigden kan aanstellen.

Ten slotte ligt de keuze voor een publiekrechtelijk vormgegeven externe verzelfstandiging voor de hand. Het VEDNB wordt immers voor een belangrijk deel belast met essentiële overheidstaken, namelijk het beheer van het distributienet als natuurlijk monopolie.

Vergoedingen van de leden van de raad van bestuur

Door te kiezen voor de rechtsvorm van een extern verzelfstandigd agentschap vallen de vergoedingen van de leden van de raad van bestuur van de VEDNB onder het besluit van de Vlaamse Regering van 9 maart 2007 tot regeling van de vergoedingen van de bestuurders van de publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse overheid, en van de regeringsafgevaardigden die toezicht uitoefenen bij deze agentschappen.

De VEDNB wordt ingedeeld in categorie 1. De jaarvergoeding bedraagt dan 2000 euro, het presentiegeld per vergadering is 250 euro. Dat presentiegeld is van dezelfde grootteorde als van de presentiegelden voor intercommunales en gemeenteraden: na indexatie sinds 1 juli 2016 gaat het om een bedrag van maximaal 205,04 euro³.

Johan DANEN
Björn RZOSKA

³ Zie besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 houdende de bezoldigingsregeling van de lokale en provinciale mandataris.

VOORSTEL VAN DECREET

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen en definities

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° het Kaderdecreet: het kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003;
- 2° het Energiedecreet: het decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid.

Hoofdstuk 2. Oprichting en kapitaal

Art. 3. §1. Er wordt een publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap opgericht als vermeld in artikel 13 van het kaderdecreet bestuurlijk beleid. Dat agentschap draagt de naam Vlaams Energiedistributienetbedrijf, afgekort VEDNB.

Alle officiële akten, officiële aankondigingen of andere officiële stukken die van het agentschap uitgaan, moeten de benaming van het agentschap vermelden, met onmiddellijk daarvoor of daarna, leesbaar en voluit geschreven, de woorden “publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap”.

§2. Het VEDNB behoort tot het beleidsdomein Energie.

§3. De Vlaamse Regering bepaalt de vestigingsplaats van de zetel van het agentschap.

Art. 4. §1. Het maatschappelijk kapitaal van het Vlaams Energiedistributienetbedrijf is voor 100% in handen van publieke rechtspersonen.

§2. Het Vlaamse Gewest beschikt altijd rechtstreeks of onrechtstreeks over ten minste de helft plus één van de aandelen in het maatschappelijk kapitaal van het Vlaams Energiedistributienetbedrijf.

De Vlaamse Regering legt de waarde vast van de deelname van het Vlaamse Gewest in het maatschappelijk kapitaal van het VEDNB.

§3. De intergemeentelijke opdrachthoudende samenwerkingsverbanden die op basis van het Energiedecreet vergund zijn als distributienetbeheerder, zijn gemachtigd om deel te nemen in het maatschappelijk kapitaal van het Vlaams Energiedistributienetbedrijf. Hun activa en passiva kunnen na goedkeuring door de respectieve statutaire organen, worden ingebracht in het kapitaal van het Vlaams Energiedistributienetbedrijf tegen verwerving van aandelen.

§4. Het VEDNB neemt de rechten en verplichtingen over van de intergemeentelijke opdrachthoudende samenwerkingsverbanden die vergund zijn als distributienetbeheerder op basis van het Energiedecreet, met inbegrip van de rechten en verplichtingen die voortkomen uit hangende en toekomstige gerechtelijke procedures.

§5. Behoudens de kapitaaloverdrachten vanuit intergemeentelijke opdrachthoudende samenwerkingsverbanden die vergund zijn als distributienetbeheerder op basis van het Energiedecreet, kan het kapitaal van het VEDNB alleen verhoogd worden na een beslissing van de Vlaamse Regering.

Hoofdstuk 3. Missie en taken

Art. 5. Het VEDNB heeft als missie elke activiteit die rechtstreeks of onrechtstreeks, volledig of gedeeltelijk verband houdt met het beheer van het distributienet voor elektriciteit en het distributienet voor aardgas in het Vlaamse Gewest.

Art. 6. Het beheer van het distributienet voor elektriciteit en aardgas omvat onder meer de volgende taken:

- 1° het beheer en onderhoud, en het ontwikkelen onder economische voorwaarden van een veilig, betrouwbaar en efficiënt net voor elektriciteit, gas of warmte, met inachtneming van het milieu en de energie-efficiëntie van het net, en in dat verband het zorgen voor de nodige ondersteunende diensten;
- 2° het aanhouden van voldoende capaciteit om de elektriciteits-, aardgas- en warmtebehoefte te dekken van de afnemers die aangesloten zijn op zijn net;
- 3° de aanleg en de uitbreiding van het distributienet;
- 4° de herstelling, het preventieve onderhoud, de vernieuwing en de verbetering van het distributienet en de bijbehorende installaties;
- 5° het herstellen van onderbrekingen en storingen bij de elektriciteits-, aardgas- of warmtetoevoer via het distributienet;
- 6° het opstellen, bewaren en ter beschikking stellen van de plannen van het distributienet;
- 7° het aansluiten, verzegelen, afsluiten en heraansluiten van installaties op het distributienet, en het verzwaren van de aansluitingen op het distributienet;
- 8° het verlenen van toegang tot het distributienet en in voorkomend geval het aantakken van lokale energiedistributienetten;
- 9° het beheren van het toegangsregister van het distributienet;
- 10° het ter beschikking stellen, de plaatsing, de activering, de desactivering, het onderhoud en het herstellen van meters en tellers op de toegangspunten op het distributienet;
- 11° het aflezen van de meters en tellers op de toegangspunten op het net, de bepaling van de injectie en de afname van de producenten en afnemers die aangesloten zijn op het distributienet, en de verwerking en bewaring van die gegevens;
- 12° het verstrekken van de nodige meetgegevens en andere gegevens aan de beheerder van het transmissienet, de vervoersonderneming, de producenten, de evenwichtsverantwoordelijken, de bevrachters, de tussenpersonen, de leveranciers, de afnemers en de VREG;
- 13° het verstrekken van de nodige inlichtingen aan de beheerders van de netten waarmee het distributienet in kwestie verbonden is, om een veilige en efficiënte uitbating, een gecoördineerde ontwikkeling en een goede wisselwerking tussen de netten te garanderen;
- 14° het hanteren van transparante, niet-discriminerende en op de markt gebaseerde procedures bij de aankoop van elektriciteit, gas of warmte;
- 15° het betrekken van lokale besturen, verenigingen en burgers bij het energiebeleid en inzonderheid het energiedistributiebeleid op streekniveau.

De Vlaamse Regering kan het VEDNB belasten met bijzondere opdrachten die met zijn missie en taken verband houden en die conform de voorwaarden van de beheersovereenkomst worden uitgevoerd.

Hoofdstuk 4. Bestuur en werking

Art. 7. De bestuursorganen van het VEDNB zijn:

- 1° de algemene vergadering;
- 2° de raad van bestuur;
- 3° de gedelegeerd bestuurder.

Art. 8. De algemene vergadering bestaat uit de eigenaars van de aandelen.

Elk aandeel geeft recht op één stem.

Artikel 544 van het Wetboek van Vennootschappen is niet van toepassing.

De rechtspersonen, eigenaars van aandelen, worden ieder vertegenwoordigd door één speciaal daartoe aangestelde gevolmachtigde.

Art. 9. De algemene vergadering keurt de jaarrekening goed en verleent aan de raad van bestuur kwijting voor de uitoefening van zijn mandaat.

Het VEDNB deelt de goedgekeurde jaarrekening en de kwijting van de raad van bestuur mee aan de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering deelt de goedgekeurde jaarrekening en de kwijting van de raad van bestuur mee aan het Vlaams Parlement.

Art. 10. §1. Het VEDNB wordt bestuurd door een raad van bestuur die is samengesteld uit elf leden.

De leden van de raad van bestuur worden aangewezen door het Vlaams Parlement.

Minstens drie en maximaal vijf leden van de raad van bestuur van het VEDNB komen uit de lokale besturen.

De leden van de raad van bestuur worden aangesteld voor een vaste termijn van vijf jaar, die eenmaal kan worden verlengd.

§2. De vergoedingen van de leden van de raad van bestuur volgen de bepalingen die zijn vastgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering van 9 maart 2007 tot regeling van de vergoedingen van de bestuurders van de publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse overheid, en van de regeringsafgevaardigden die toezicht uitoefenen bij deze agentschappen, waarbij de VEDNB wordt ingedeeld in categorie 1.

§3. De Vlaamse Regering wijst de voorzitter aan onder de leden van de raad van bestuur.

§4. De door het Vlaams Parlement aangewezen leden van de raad van bestuur kunnen bij consensus onafhankelijke bestuurders coöpteren voor een vaste termijn van vijf jaar, die eenmaal kan worden verlengd. Het aantal onafhankelijke bestuurders mag niet meer bedragen dan de helft van het aantal stemgerechtigde leden van de raad van bestuur. De onafhankelijke bestuurders worden gecoöpteerd vanwege hun voor het bestuur van het VEDNB relevante expertise en vanwege hun onafhankelijkheid ten aanzien van het dagelijks bestuur van het VEDNB, het Vlaamse Gewest en de andere personen die participeren in het VEDNB.

§5. De leden van de raad van bestuur kunnen alleen worden ontslagen op eigen verzoek of als ze de vereisten, vermeld in artikel 12, niet naleven.

§6. Het Vlaams Parlement kan de leden van de raad van bestuur die het heeft voorgedragen, te allen tijde ontslaan.

De leden van de raad van bestuur die door het Vlaams Parlement is aangesteld, kunnen onafhankelijke bestuurders te allen tijde met een tweederde meerderheid ontslaan.

§7. Artikel 18 van het Kaderdecreet is niet van toepassing op de raad van bestuur van het VEDNB.

Art. 11. Alle leden van de raad van bestuur zijn stemgerechtigd.

Art. 12. §1. Het mandaat van bestuurder van het VEDNB is onverenigbaar met:

- 1° iedere functie of activiteit, al dan niet bezoldigd, ten dienste van een producent die geen zelfopwekker is, een aardgasinvoerder, een warmteproducent, de beheerder van het transmissienet, de beheerder van het vervoersnet, een leverancier, een bevrachter of een evenwichtsverantwoordelijke;
- 2° het bezit van aandelen of andere met aandelen gelijk te stellen waardepapieren die zijn uitgegeven door een marktpartij, of het bezit van financiële instrumenten die het mogelijk maken om dergelijke aandelen of waardepapieren te verwerven of over te dragen, of die aanleiding geven tot een betaling in contanten die hoofdzakelijk afhankelijk is van de evolutie van de waarde van dergelijke aandelen of waardepapieren;
- 3° het lidmaatschap van de wetgevende kamers, het Europees Parlement en de gemeenschaps- en gewestraden;
- 4° de functie of het ambt van minister of staatssecretaris, het lidmaatschap van een gewest- of gemeenschapsregering, het lidmaatschap van het kabinet van een lid van de Federale Regering of van een gemeenschaps- of gewestregering;
- 5° een functie in de VREG, de CREG, de CWaPE of Brugel;
- 6° een functie in een departement of een ander agentschap van de federale of gewestelijke overheid.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, 1°, blijft van kracht gedurende één jaar na afloop van het mandaat bij het VEDNB.

§2. Als een bestuurder de bepalingen van paragraaf 1 overtreedt, beschikt hij over een termijn van drie maanden om ofwel de mandaten of functies die tot de onverenigbaarheid aanleiding geven, ofwel zijn mandaat in het VEDNB neer te leggen.

Als de bestuurder nalaat de onverenigbare mandaten of functies neer te leggen, wordt hij na afloop van de termijn, vermeld in het eerste lid, van rechtswege geacht zijn mandaat in het VEDNB te hebben neergelegd, zonder dat het afbreuk doet aan de rechtsgeldigheid van de handelingen die hij inmiddels heeft gesteld of van de beraadslagingen waaraan hij inmiddels heeft deelgenomen. Die bestuurder wordt vervangen overeenkomstig de bepalingen van artikel 10.

Art. 13. De raad van bestuur van het VEDNB beschikt over de volheid van bestuursbevoegdheid en beslist in alle aangelegenheden waarvoor het VEDNB krachtens dit decreet of het Energiedecreet bevoegd is.

Naast de bevoegdheden, vermeld in andere decreten, is de raad van bestuur in elk geval bevoegd voor de volgende aangelegenheden, waarvoor geen delegatie mogelijk is:

- 1° het sluiten, op voorstel van de gedelegeerd bestuurder, van de beheersovereenkomst;
- 2° het opstellen van het ontwerp van begroting en van de rekeningen;
- 3° het vaststellen, op voorstel van de gedelegeerd bestuurder, van het jaarlijkse ondernemingsplan, alsook van een operationeel plan op middellange en lange termijn als vermeld in artikel 15, §1, 4°, van het Kaderdecreet;
- 4° het beslissen, binnen de grenzen van dit decreet, over de deelname van het VEDNB in andere publiek- of privaatrechtelijke rechtspersonen, het bestuur of de leiding en de financiering van die rechtspersonen;

- 5° de goedkeuring van de rapportering over de uitvoering van de beheersovereenkomst;
- 6° het rapporteren over de uitvoering van de begroting;
- 7° het sluiten van samenwerkingsovereenkomsten en het tot stand brengen van duurzame samenwerkingsverbanden met andere netbeheerders binnen de Vlaamse, Belgische en Europese elektriciteits- en aardgasmarkt.

Art. 14. §1. De Vlaamse Regering stelt de gedelegeerd bestuurder van het VEDNB aan, die deel uitmaakt van de raad van bestuur.

§2. Als de gedelegeerd bestuurder niet langer lid van de raad van bestuur is, neemt ook zijn opdracht als gedelegeerd bestuurder van rechtswege een einde. In die situatie geldt de regeling van artikel 18 van het Kaderdecreet.

In het geval, vermeld in het eerste lid, doet de Vlaamse Regering onverwijld het nodige om een nieuwe gedelegeerd bestuurder aan te stellen.

Art. 15. §1. De gedelegeerd bestuurder is, binnen de grenzen van dit decreet, de bijbehorende uitvoeringsbepalingen en het huishoudelijk reglement, vermeld in artikel 13, belast met het dagelijks bestuur van het VEDNB.

Het huishoudelijk reglement legt de taken van het dagelijks bestuur vast. Die taken omvatten in elk geval de beslissingen ter uitvoering van de bevoegdheden van het VEDNB, vermeld in artikel 10, tweede lid, 1° tot en met 7°.

§2. De gedelegeerd bestuurder is belast met de voorbereiding van de beslissingen van de raad van bestuur. Hij verstrekt aan de raad van bestuur alle inlichtingen en brengt alle voorstellen die voor de werking van het VEDNB nuttig of nodig zijn, op de agenda van de raad van bestuur.

§3. De gedelegeerd bestuurder vertegenwoordigt het VEDNB in de gerechtelijke en buitengerechtelijke handelingen, met inbegrip van het optreden voor administratieve rechtscolleges, en treedt rechtsgeldig in naam en voor rekening van het VEDNB op, zonder dat hij dat met een beslissing van de raad van bestuur hoeft te staven.

§4. Zonder afbreuk te doen aan de rechtspositieregeling van het personeel, kan de gedelegeerd bestuurder onder eigen verantwoordelijkheid een of meer specifieke bevoegdheden delegeren aan een of meer personeelsleden van het VEDNB. Die delegatie wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

§5. De gedelegeerd bestuurder voert de beslissingen van de raad van bestuur uit.

§6. De gedelegeerd bestuurder is belast met de leiding van het personeel.

Art. 16. §1. De raad van bestuur stelt een huishoudelijk reglement op met inzonderheid de volgende inhoud:

- 1° de regels voor de bijeenroeping van de raad van bestuur, op verzoek van de Vlaamse Regering of haar afgevaardigde, de voorzitter van de raad van bestuur of de gedelegeerd bestuurder;
- 2° de regels voor het voorzitterschap van de raad van bestuur, en de regels bij afwezigheid of verhindering van de voorzitter;
- 3° de nadere precisering van het dagelijks bestuur;
- 4° de regels die de raad van bestuur in acht moet nemen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden;

- 5° de voorwaarden die de raad van bestuur moet respecteren bij de behartiging van bijzondere vraagstukken;
- 6° de regels op grond waarvan de leden van de raad van bestuur zich op kosten van het VEDNB kunnen laten bijstaan door technische raadgevers.

§2. In voorkomend geval wordt de beslissing om het huishoudelijk reglement niet goed te keuren onverwijld meegedeeld aan de raad van bestuur, die, rekening houdend met de opmerkingen van de Vlaamse Regering, de nodige aanpassingen aanbrengt. Daarna wordt het huishoudelijk reglement opnieuw ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering, waarna opnieuw de procedure, vermeld in paragraaf 2 en 3, wordt toegepast tot de goedkeuring wordt verkregen.

§3. Het huishoudelijk reglement wordt gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

Art. 17. De bestuurders en de personeelsleden van het VEDNB zijn gebonden door het beroepsgeheim. Ze mogen de vertrouwelijke gegevens die hun ter kennis komen op grond van hun functie bij het VEDNB, aan niemand bekendmaken, behalve als ze worden opgeroepen om in rechte te getuigen of in het kader van de uitwisseling van gegevens met de regulatoren en instanties die werkzaam zijn bij de Vlaamse, Belgische en Europese elektriciteits-, aardgas- en warmtemarkt, voor zover die gegevensuitwisseling nadrukkelijk bepaald of toegestaan is in verordeningen of richtlijnen die de instellingen van de Europese Unie hebben vastgesteld.

Hoofdstuk 5. Personeel

Art. 18. Het uitoefenen van een functie als werknemer van het VEDNB is onverenigbaar met:

- 1° iedere functie of activiteit, al dan niet bezoldigd, ten dienste van een regulator, een netbeheerder, een producent die geen zelfopwekker is, een aardgasinvoerder, de beheerder van het transmissienet, de beheerder van het vervoersnet, een leverancier, een bevrachter of een evenwichtsverantwoordelijke;
- 2° het bezit van aandelen of andere met aandelen gelijk te stellen waardepapieren die zijn uitgegeven door een marktpartij, of het bezit van financiële instrumenten die het mogelijk maken om dergelijke aandelen of waardepapieren te verwerven of over te dragen, of die aanleiding geven tot een betaling in contanten die hoofdzakelijk afhankelijk is van de evolutie van de waarde van dergelijke aandelen of waardepapieren;
- 3° het lidmaatschap van de wetgevende kamers, het Europees Parlement en de gemeenschaps- en gewestraden;
- 4° de functie of het ambt van minister of staatssecretaris, het lidmaatschap van gewest- of gemeenschapsregering, het lidmaatschap van het kabinet van een lid van de Federale Regering of van een gemeenschaps- of gewestregering, het lidmaatschap van de bestendige deputatie van de provincieraden en het lidmaatschap van het college van burgemeester en schepenen van een gemeente;
- 5° een functie in een departement of een ander agentschap van de federale of gewestelijke overheid.

Art. 19. De personeelsleden van de intergemeentelijke opdrachthoudende samenwerkingsverbanden die vergund zijn als distributienetbeheerder op basis van het Energiedecreet, worden overgedragen met hun rechten en verplichtingen, met hun graad en in hun hoedanigheid. Ze behouden ten minste de bezoldiging en de anciënniteit, de toelagen en de vergoedingen die ze hadden of zouden hebben verkregen als ze in dat intergemeentelijke opdrachthoudende samenwerkingsverband dat vergund was als distributienetbeheerder op basis van het Energiedecreet, het ambt dat ze bij hun overplaatsing bekleedden of de functie die ze bij hun overplaatsing uitoefenden, hadden behouden.

De rechtstoestand van de personeelsleden blijft beheerst door de daarop geldende bepalingen, zolang die niet op een andere wijze wordt geregeld.

Hoofdstuk 6. Ontvangsten

Art. 20. §1. Het VEDNB kan beschikken over de volgende ontvangsten:

- 1° de dotatie die de Vlaamse Regering heeft vastgesteld op basis van de beheersovereenkomst;
- 2° de tarieven;
- 3° ontvangsten die voortvloeien uit daden van beheer of beschikking met betrekking tot eigen domeingoederen;
- 4° de subsidies waarvoor het VEDNB als begunstigde in aanmerking komt;
- 5° terugvorderingen van ten onrechte gedane uitgaven;
- 6° ontvangsten uit niet-gereguleerde activiteiten.

§2. Tenzij het in een decreet anders is bepaald, worden de ontvangsten, vermeld in paragraaf 1, beschouwd als ontvangsten die bestemd zijn voor de gezamenlijke uitgaven.

Art. 21. De winst van het VEDNB wordt op het einde van het boekjaar uitgekeerd aan de deelnemende opdrachthoudende intergemeentelijke samenwerkingsverbanden of, na ontbinding daarvan, aan de aandeelhouders of rechtsopvolgers, in verhouding tot hun aandelen in het maatschappelijk kapitaal van het VEDNB.

Hoofdstuk 7. Beheersovereenkomst

Art. 22. §1. Tussen de Vlaamse Regering, die optreedt voor het Vlaamse Gewest, enerzijds, en het VEDNB, anderzijds, wordt na onderhandeling een beheersovereenkomst gesloten.

Het VEDNB wordt bij het sluiten van de beheersovereenkomst vertegenwoordigd door de raad van bestuur.

Artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek is niet van toepassing op de beheersovereenkomst. Als tegenover het VEDNB een verbintenis in de beheersovereenkomst niet wordt uitgevoerd, kan het VEDNB alleen de uitvoering van de verplichting eisen, en in voorkomend geval, schadevergoeding vragen, onverminderd de toepassing van de bijzondere sancties, bepaald in de beheersovereenkomst.

§2. De Vlaamse Regering deelt de beheersovereenkomst, alsook elke verlenging, wijziging, schorsing of ontbinding ervan, voor de ondertekening ervan mee aan het Vlaams Parlement. Het Vlaams Parlement toetst binnen een maand de overeenstemming tussen de beheersovereenkomst en de doelstellingen van de goedgekeurde beleidsnota Energie.

Hoofdstuk 8. Toezicht

Art. 23. §1. Het VEDNB staat onder het toezicht van de Vlaamse Regering.

Dat toezicht wordt uitgeoefend door een regeringsafgevaardigde, aangesteld bij besluit van de Vlaamse Regering op voordracht van de minister, bevoegd voor de energie, en door een regeringsafgevaardigde, aangesteld bij besluit van de Vlaamse Regering op voordracht van de minister, bevoegd voor de financiën en de begroting.

De regeringsafgevaardigde houdt toezicht op de overeenstemming van de verrichtingen en de werking van het agentschap met het algemeen belang en ziet toe op de naleving van de wetten, decreten, ordonnanties en reglementaire besluiten,

het organiek statuut van het agentschap en de beheersovereenkomst. De regeringsafgevaardigde, aangesteld door de Vlaamse Regering op voordracht van de minister, bevoegd voor de financiën en de begroting, oefent dezelfde toezichtfunctie uit als de regeringsafgevaardigde, aangesteld op voordracht van de minister, bevoegd voor de energie, voor alle beslissingen met een budgettaire of financiële weerslag.

De regeringsafgevaardigde, vermeld in paragraaf 1, brengt verslag uit bij de minister die hem heeft voorgedragen voor aanstelling door de Vlaamse Regering.

De functioneel bevoegde minister en/of de minister, bevoegd voor de financiën en de begroting, kan een plaatsvervanger aanstellen voor het geval dat de regeringsafgevaardigde verhinderd is.

§2. De regeringsafgevaardigde of zijn plaatsvervanger zetelt met raadgevende stem in de raad van bestuur van het agentschap en in de door de raad van bestuur ingestelde comités, met uitzondering van het auditcomité van het agentschap. Hij wordt uitgenodigd op alle vergaderingen van die bestuursorganen en wordt tijdig op de hoogte gebracht van de agenda en alle bijbehorende documenten, op dezelfde manier als de leden ervan.

Hij is gemachtigd om zich alle documenten en inlichtingen te laten verstrekken met betrekking tot het bestuur van het agentschap in kwestie, die hij nodig acht voor de uitoefening van zijn mandaat.

Het VEDNB stelt aan de regeringsafgevaardigde of zijn plaatsvervanger de menselijke en materiële middelen ter beschikking die nodig zijn voor de uitoefening van zijn mandaat.

§3. De regeringsafgevaardigde of zijn plaatsvervanger kan bij de VREG, binnen een termijn van vier werkdagen, een gemotiveerd beroep instellen tegen elke beslissing die hij strijdig acht met het algemeen belang, de wetten, decreten, ordonnances en reglementaire besluiten, met het organiek statuut van het agentschap of met de beheersovereenkomst. Het beroep is opschortend. De termijn gaat in op de dag van de vergadering waarop de beslissing genomen werd, voor zover de regeringsafgevaardigde daarop regelmatig uitgenodigd werd, en, in het tegenovergestelde geval, de dag waarop hij er kennis van heeft gekregen.

§4. Als de VREG binnen een termijn van tien werkdagen, die ingaat op dezelfde dag als de termijn, vermeld in paragraaf 3, de nietigverklaring niet heeft uitgesproken, dan wordt de beslissing definitief.

§5. De VREG deelt nietigverklaring van de beslissing mee aan het betrokken bestuursorgaan.

§6. Als de naleving van de wetten, decreten, ordonnances en reglementaire besluiten, het organiek statuut van het agentschap of de beheersovereenkomst het vereisen, kan de minister of de regeringsafgevaardigde het bevoegde bestuursorgaan verplichten om, binnen de door hem gestelde termijn, te beraadslagen over iedere door hem bepaalde aangelegenheid.

§7. De regeringsafgevaardigden moeten voldoen aan dezelfde onafhankelijkheidsvereisten als de leden van de raad van bestuur, zoals is bepaald in artikel 12. Daarnaast mogen de regeringsafgevaardigden geen lid zijn van een gemeenteraad, een politiecollege, een orgaan van een autonoom gemeentebedrijf, een orgaan van een intergemeentelijke samenwerkingsvorm of een orgaan van een vennootschap waarin een publiekrechtelijke rechtspersoon participeert. Ze mogen evenmin over een uitvoerend mandaat beschikken in een organisatie die vertegenwoordigd is in de algemene raad van de CREG.

§8. De kosten, verbonden aan de uitoefening van het ambt van regeringsafgevaardigde, zijn ten laste van de Vlaamse Regering.

Hoofdstuk 9. Slotbepalingen

Art. 24. De Vlaams Regering is belast met de uitvoering van dit decreet.

Art. 25. Dit decreet treedt in werking op een door de Vlaamse Regering vast te stellen datum en uiterlijk op 1 januari 2019.

Johan DANEN
Björn RZOSKA